

OGOHLANTIRUVCHI BELGILAR

Soliev Dilshodjon Otajonovich, Farg'ona

viloyati, Furqat tuman Politeknikumining

„Yo'l harakati qoidalari va harakat xavfsizligi" fani o'qituvchisi.

Annotatsiya: Ogohlantiruvchi belgilar, notekis yo'l, sirpanchiq yo'l, yo'l harakati qoidalarini o'rganish, haydovchi, piyodalarni hatti harakatlari, yo'l belgilari, yo'l transport hodisalarini kelib chiqish sabablarini hamda uni oldini olish choralari haqida tushuncha beradi.

Kalit so'z: shlagbaum, tik balandlik, xavfli burilish, notekis yo'l, sirpanchiq yo'l, tranvay yo'li bilan kesishuv, transport, yo'l, haydovchi, temir yo'l, moped, velosipedchi, asosiy yo'l, aholi punkti, ajratuvchi mintaq.

Ogohlantiruvchi belgilar haydovchilarga xavfli yo'l qismiga yaqinlashayotganligi haqida axborot berib, unda harakatlanishda sharoitga qarab tegishli chora ko'rishni talab qiladi.

Ro'yxatda O'zbekistonda qo'llanadigan yo'l belgilari mavjud. O'zbekistondagi yo'l belgilari ko'p jihatdan Rossiya va MdH mamlakatlarida (Ozarbayjon, Armaniston, Belarusiya, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston,) qo'llanadigan yo'l belgilariga o'xshaydi, chunki O'zbekiston 1991-yilda parchalanib ketgunga qadar Sovet Ittifoqi tarkibida bo'lgan.

Belgilar O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 10.04.2013-yildagi O'RQ-348-son "„Yo'l harakati xavfsizligi to'g'risida“gi O'zbekiston Respublikasi qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori bilan tasdiqlangan Yo'l harakati qoidalari, 12.04.2022-yildagi

172-son „Yo‘l harakati qoidalarini tasdiqlash to‘g‘risida“. Belgilardan foydalanish va ishlab chiqarish qoidalari, shuningdek ularning tasvirlari GOST R 52289-2004 va GOST R 52290-2004 standartlari bilan belgilanadi. Ushbu belgilar Yo‘l belgilari va signallari to‘g‘risidagi Vena konventsiyasiga mos keladi.

Ogohlantiruvchi belgilar yo'l harakati qatnashchilariga yo'lning harakatlanishda vaziyatga qarab chora ko'rishni talab qiladigan xavfli qismlarining joylashuvi hamda ularning xususiyatlari to'g'risida ma'lumot berish uchun qo'llaniladi.

"Shlagbaumli temir yo'l kesishmasi"

1.1

"Shlagbaumsiz temir yo'l kesishmasi"

1.2

"Bir izli temir yo'l"

1.3.1

"Ko'p izli temir yo'l"

1.3.2

Shlagbaum bilan jihozlanmagan temir yo'l kesishmasi oldida o'rnatiladi. **1.3.1** - bir izli yo'l, **1.3.2** - ikki va undan ortiq izli yo'l.

1.4.1

"Temir yo'l kesishmasiga yaqinlashuv" Aholi yashamaydigan joylarda temir yo'l kesishmasining yaqinligi haqida qoshimcha ogohlantirish.

1.4.

1.4.3

1.4.4

1.4.5

1.4.6

"Tramvay yo'li bilan kesishuv"

1.5

"Teng ahamiyatli yo'llar kesishuvi"

1.6

"Aylanma harakatlanish bilan kesishuv"

1.7

"Sветофор tartibga soladi" Harakat svetofor orqali tartibga solingan chorraha, piyodalar o'tish joyi yoki yo'l qismi.

1.8

"Ko'tarma ko'priq" Ko'tarma ko'priq yoki solda kesib o'tish.

1.9

"Sohilga chiqish" Daryo oyki suv havzasi qirg'og'iga chiqish.

1.10

1.11.1

"**Xavfli burilish**" Yo'lning kichik radiusli yoki ko'rinish cheklangan burilish joyi: **1.11.1** - o'nga, **1.11.2** - chapga.

1.11.2

1.12.1

"**Xavfli burilishlar**" Yo'lning havfli burilishlari bo'lgan qismi. **1.12.1** - birinchi burilish o'nga, **1.12.2** - birinchi burilish chapga.

1.12.2

1.13

"**Tik nishablik**"

1.14

"**Tik balandlik**"

1.15

"**Sirpanchiq yo'l**" Yo'lning o'ta sirpanchiq bo'lgan qismi.

1.16

"**Notekis yo'l**" Qatnov qismi notekis bo'lgan yo'l (o'nqir-cho'nqir, o'ydim-chuqur joylar, ko'priknining yo'lga notekis tutashuvi va shu kabilar).

1.17

"**Tosh otilish xavfi**" Mukammal qoplamali yo'l qismida transport vositasi g'ildiragi ostidan shag'al, tosh va shunga o'xshashlarning otilib chiqish ehtimoli.

1.18.1

"**Yo'lning torayishi**" **1.18.1** - ikki tomonlama torayish; **1.18.2** - o'nga torayish va **1.18.3** - chapga torayish.

- 1.18.2
- 1.18.3
- 1.19 **"Ikki tomonlama harakatlanish"** Yo'lning qarama-qarshi harakatlanish qismining boshlanishi.
- 1.20 **"Piyodalar o'tish joyi"** 5.16.1, 5.16.2 belgilari va (yoki) 1.14.1 - 1.14.3 chiziqlari bilan belgilangan piyodalar o'tish joyi.
- 1.21 **"Bolalar"** Bolalar muassasasi (maktablar, bolalarning dam olish manzillari va shunga o'xshashlar)ga yaqin yo'lning qatnov qismidan bolalarning chiqib qolish ehtimoli.
- 1.22 **"Velosiped yo'lkasi bilan kesishuv"**
- 1.23 **"Ta'mirlash ishlari"**
- 1.24 **"Mol haydab o'tish"**
- 1.25 **"Yovvoyi hayvonlar"**
- 1.26 **"Toshlar tushishi"**

- 1.27 "Yonlama shamol"
- 1.28 "Pastlab uchuvchi samolyotlar"
- 1.29 "Tonnel" Sun'iy ravishda yoritilmagan yoki kiraverishning peshtog'ining ko'rinishi cheklangan tonnel.
- 1.30 "Boshqa xavf-xatar" Ogohlanturuvchi belgilarda ko'zda tutilmagan xavf xatarlar bo'lgan yo'l qismi.
- 1.31.1 "Burilishning yo'nalishi" Kichik radiusda qurilgan, ko'rinishi cheklangan yo'lda harakatlanish yo'nalishi. Yo'lning ta'mirlanayotgan qismini aylanib o'tish yo'nalishi.
- 1.31.2 "Burilishning yo'nalishi" "T" simon chorrahada yoki yo'l ayrilishlarida harakatlanish yo'nalishi. Yo'lning ta'mirlanayotgan qismini aylanib o'tish yo'nalishi.
- 1.31.3 "Burilishning yo'nalishi" "T" simon chorrahada yoki yo'l ayrilishlarida harakatlanish yo'nalishi. Yo'lning ta'mirlanayotgan qismini aylanib o'tish yo'nalishi.

1.1, 1.2, 1.5 - 1.30 ogohlantiruvchi belgilar aholi yashaydigan joylarda xavfli joydan 50-100 metr, aholi yashaydigan joylardan tashqarida esa 150-300 metr oldin o'rnatiladi. Zarurat bo'lganda bu belgilar **7.1.1** qo'shimcha belgida ko'rsatilgan boshqa masofada ham o'rnatilishi mumkin. Agar nishablik va balandlik ketma-ket keladigan bo'lsa, **1.13** va **1.14** belgilari bevosita nishablik va balandlik oldiga o'rnatilishi mumkin. Aholi yashaydigan joylardan tashqarida **1.1, 1.2, 1.9, 1.10, 1.21** va **1.23** belgilari takrorlanadi. Ikkinchi belgi yo'lning xavfli qismi boshlanishiga kamida 50 metr qolganda o'rnatiladi. Agar qatnov qismida qisqa muddatli yo'l ishlari olib borilayotgan bo'lsa, **1.23** belgisi ish bajarilayotgan joyga 10-15 metr masofa etmasdan

(7.11 qo'shimcha belgisiz) o'rnatilishi mumkin.

1.3.1 va 1.3.2 belgilari bevosita temir yo'l kesishmasining oldiga o'rnatiladi.

1. Ogohlantiruvchi belgilar

1. Ogohlantiruvchi belgilar

Raqam belgisi	Rasm	Ism	Tushuntirish
1.1		Shlagbaumli temir yo'l kesishmasi	
1.2		Shlagbaumsiz temir yo'l kesishmasi	
1.3.1		Bir izli temir yo'l	1.3.1 — bir izli temir yo'l, 1.3.2 — ikki va undan ortiq izli temir yo'l belgilari
1.3.2		Ko'p izli temir yo'l	shlagbaum bilan jihozlanmagan temir yo'l

			kesishmasi oldida oʻrnatiladi.
1.4.1		Temir yoʻl kesishmasiga yaqinlashuv	Aholi punktlaridan tashqarida temir yoʻl kesishmasiga yaqinlashayotganlik haqida qoʻshimcha ogohlantirish beradi.
1.4.2			
1.4.3			
1.4.4			
1.4.5			
1.4.6			
1.5		Tramvay yoʻli bilan kesishuv	
1.6		Teng ahamiyatli yoʻllar kesishuvi	
1.7		Aylanma harakatlanish bilan kesishuv	

1.8		Sветофор bilan tartibga solish	Harakatlanish svetoфор bilan tartibga solinadigan chorraha, piyodalar o'tish joyi yoki yo'l qismini bildiradi.
1.9		Ko'tarma ko'prik	Ko'tarma ko'prik yoki solda kesib o'tish.
1.10		Sohilga chiqish	Daryo yoki suv havzasi qirg'og'iga chiqishni bildiradi
1.11.1		Xavfli burilish	1.11.1 — o'ngga, 1.11.2 — chapga yo'l belgilari yo'lining kichik radiusli yoki ko'rinishi cheklangan burilish joyini bildiradi.
1.11.2			
1.12.1		Xavfli burilishlar	1.12.1 — birinchi burilish o'ngga, 1.12.2 — birinchi burilish chapga yo'l belgilari yo'lining xavfli burilishlari bo'lgan qismini bildiradi.
1.12.2			
1.13		Tik nishablik	

1.14		Tik balandlik	
1.15		Sirpanchiq yoʻl	Qatnov qismi oʻta sirpanchiq boʻlgan yoʻl qismi.
1.16		Notekis yoʻl	Qatnov qismi notekis boʻlgan yoʻl (oʻnqir- choʻnqir, oʻydim-chuqur joylar, koʻprikning yoʻlga notekis tutashuvi va shu kabilar) qismini bildiradi.
1.17		Tosh otilishi xavfi	Transport vositasining gʻildiragi ostidan shagʻal, tosh va shunga oʻxshashlarning otilib chiqish ehtimoli boʻlgan yoʻl qismini bildiradi.
1.18.1		Yoʻlning torayishi	1.18.1 — ikki tomonlama torayish; 1.18.2 — oʻngga torayish va 1.18.3 — chapga torayishni bildiradi.
1.18.2			
1.18.3			

1.19		Ikki tomonlama harakatlanish	Yoʻlning (qatnov qismining) qarama-qarshi harakatlanish qismi boshlanishini bildiradi.
1.20		Piyodalar oʻtish joyi	5.16.1, 5.16.2 belgilari va (yoki) 1.14.1 — 1.14.3 chiziqlari bilan belgilangan piyodalar oʻtish joyini bildiradi.
1.21		Bolalar	Bolalar muassasasi (maktablar, bolalarning dam olish maskanlari va shunga oʻxshashlar)ga yaqin yoʻlning qatnov qismidan bolalarning chiqib qolish ehtimolini bildiradi.
1.22		Velosiped yoʻlkasi bilan kesishuv	
1.23		Taʼmirlash ishlari	
1.24		Mol haydab oʻtish	

1.25.1		Yovvoyi hayvonlar	
1.25.2		Pastlab uchuvchi qushlar	
1.25.3		Kemiruvchi va sudralib yuruvchi hayvonlar	
1.26		Toshlar tushishi	Tosh ko'chishi, surilishi va tushishi mumkin bo'lgan yo'l qismini bildiradi.
1.27		Yonlama shamol	
1.28		Pastlab uchuvchi samolyotlar	
1.29		Tunnel	Sun'iy ravishda yoritilmagan yoki kirish peshtog'ining ko'rinishi cheklangan tunnelni bildiradi.
1.30		Boshqa xavf-xatarlar	Ogohlantiruvchi belgilarda ko'zda

			tutilmagan xavf-xatarlar bo'lgan yo'l qismini bildiradi.
1.31		Sun'iy yo'l notekisligi	Yo'lning sun'iy notekislik o'rnatilgan qismiga yaqinlashayotganligi to'g'risida ogohlantiradi. Transport vositasining harakatlanish tezligini majburiy tarzda kamaytirish uchun qo'llanadi.
1.31.1		Burilishning yo'nalishi	Kichik radiusli, ko'rinishi cheklangan yo'lda harakatlanish yo'nalishini va yo'lning ta'mirlanayotgan qismini aylanib o'tish yo'nalishini bildiradi.
1.31.2			
1.31.3			T-simon chorrahada yoki yo'l ayrilishlarida harakatlanish yo'nalishini, ta'mirlanayotgan yo'l qismini aylanib o'tish yo'nalishini bildiradi.

1.32		Tirbandlik	Ushbu yo‘l belgisi vaqtinchalik yoki tasviri o‘zgaradigan holatda tirbandlik hosil bo‘lgan yo‘l yoki chorrahaga kirish oldidan yo‘lni yoki chorrahani aylanib o‘tish imkoniyati bo‘lgan joyga o‘rnatiladi.
1.33		Qatnov qismi kesishmasi hududi	1.30 yotiq chizig‘i bilan belgilangan chorrahaga yaqinlashayotganligini anglatib, oldinda tirbandlik yuzaga kelganligi tufayli majburiy to‘xtab, ko‘ndalang yo‘nalishdagi transport vositalarining harakatlanishiga to‘sqinlik tug‘diradigan bo‘lsa, chorrahaga kirish, agar to‘xtash chizig‘i yoki 5.33 yo‘l belgisidan o‘tib bo‘lgan haydovchiga esa qatnov qismlari kesishmasiga kirishni taqiqlanishini bildiradi.

1.34		Diqqat, boshqariladigan to'siq	Ushbu yo'l belgisi boshqariladigan to'suvchi qurilmasiga yetmasdan o'rnatiladi va transport vositalari haydovchilarini oldinda to'suvchi qurilma borligi haqida ogohlantiradi.
1.35		Piyodalarning yo'l yoqasidan yurishi mumkin bo'lgan hudud	

1.1, 1.2, 1.5 — 1.32 ogohlantiruvchi belgilari aholi punktlarida xavfli joydan 50 — 100 metr, aholi punktlaridan tashqarida esa 150 — 300 metr oldin o'rnatiladi. Zaruriyat bo'lganda, bu belgilar 7.1.1 qo'shimcha axborot belgisida ko'rsatilgan boshqa masofada ham o'rnatilishi mumkin.

Agar nishablik va balandlik ketma-ket keladigan bo'lsa, 1.13 va 1.14 belgilari bevosita nishablik va balandlik oldiga o'rnatilishi mumkin.

Aholi punktlaridan tashqarida 1.1, 1.2, 1.9, 1.10, 1.21 va 1.23 belgilari takrorlanadi. Ikkinchi belgi yo'lining xavfli qismi boshlanishiga kamida 50 metr qolganda o'rnatiladi.

Agar qatnov qismida qisqa muddatli yo'l ishlari olib borilayotgan bo'lsa, 1.23 belgisi ish bajarilayotgan joyga 10 — 15 metr masofa yetmasdan (7.1.1 qo'shimcha axborot belgisiz) o'rnatilishi mumkin.

1.3, 1.3.1 va 1.3.2 belgilari bevosita temir yo‘l kesishmalari oldida, eng yaqin relsdan 20 metrdan kam bo‘lmagan masofada o‘rnatiladi.

Foydalaniladigan adabiyotlar:

1. Vazirlar Mahkamasining “Yo‘l harakati qoidalarini tasdiqlash to‘g‘risida” 2000-yil 11-dekabrda 472-son **qarori** (O‘zbekiston Respublikasi QT, 2000-y., 12-son, 75-modda).
2. Vazirlar Mahkamasining “Yo‘l harakati xavfsizligini ta‘minlashga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2006-yil 21-noyabrda 241-son **qarori** (O‘zbekiston Respublikasi QT, 2006-y., 11-son, 87-modda).
3. Vazirlar Mahkamasining “Transport vositalari haydovchilari va yo‘lovchilari xavfsizligini ta‘minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2007-yil 6-martda 44-son **qarori** (O‘zbekiston Respublikasi QT, 2007-y